

CYKL | POZNAJEMY EMOCJE
GRUPA WIEKOWA | PRZEDSZKOLE

ANALIZA PSYCHOLOGICZNA

opracowanie: Marta Szydłowska

FILM | „Basia 3”, reż. Marcin Wasilewski, Łukasz Kacprowicz

Bajki adresowane do dzieci w wieku przedszkolnym, kształtujące między innymi umiejętności obserwowania z dystansu różnych okoliczności, w których mogą się znaleźć. Odcinki: „Basia i mama w pracy”, „Basia i Titi”, „Basia i bałagan”, „Basia i Boże Narodzenie” zachęcają dzieci do przyjrzenia się codziennym sytuacjom domowym. Bajki dotyczą ważnych kwestii, które często są konfliktowe w rodzinach. Zawarte w obrazach treści modelują młodym widzom różne sposoby zareagowania w trudnych momentach. Mamy okazję zaobserwować konkretne strategie zachowań, których dzieci uczą się w przyjaznym i prostym, łatwo przystępnym przekazie. Pokazane zachowania dzieci, jak i rodziców dają okazję do rozwijania wielu wątków w trakcie omawiania ich z młodymi osobami.

TEMATY DO OMÓWIENIA

Film stwarza okazję do omówienia z uczniami trzech tematów:

- Obowiązki i niechęć w ich wykonywaniu
- Akceptacja tego, czego do tej pory nie widziałem, nie znałem
- Odpowiedzialność

Obowiązki i niechęć w ich wykonywaniu

W każdej zaprezentowanej bajce o Basi i jej codzienności zauważymy jakieś trudności, nowe sytuacje czy problemy, które z perspektywy dziecka są ogromnymi sprawami. Młody, rozwijający się poznawczo i emocjonalnie człowiek uczy się poprzez obserwację, jak radzą sobie inni oraz dorośli. Mieliśmy okazję zaobserwować rodziców dziewczynki, którzy towarzyszyli jej w kłopotach i wskazywali rozwiązania. Wszystko odbywało się w atmosferze zrozumienia różnych punktów widzenia, Basia i jej rodzeństwo byli wysłuchani przez opiekunów, zauważeni, z jednoczesnym przyzwoleniem na zabawę, śmiech i odkrywanie

świata po swojemu. Dziewczynka często w zabawny sposób prezentowała zachowania zauważone u rodziców i przenosiła je do swojego dziecięcego świata. Wspólnie z bratem wymyślali zabawy, co często kończyło się wielkim bałaganem. Kiedy mama rozpoczęła pracę w domu, trudno było jej dbać o porządek tak, jak do tej pory. Wiązało się z to z koniecznością podzielenia obowiązków także na dzieci. Towarzyszyliśmy Basi w nauce sprzątanania, mama wskazywała dziewczynce, jak układać czy porządkować różne rzeczy po kolei. W umyśle dziecka w wieku przedszkolnym wydawanie poleceń typu „posprzątaj” jest bardzo szerokim określeniem, które sprawia rozwijającemu się dopiero umysłowi ogrom trudności w wyznaczaniu kolejnych czynności. Warto tak, jak zamodelowała mama Basi, wskazywać na pojedyncze aktywności: „skarpetki włóż do szuflady”, „kredki schowaj do pojemnika”, „śmieci zanieś do kosza”. W toku kształtowania umiejętności i rozwoju nowych połączeń neuronalnych dzieci wykształcają zachowania, które są ciągiem przyczynowo-skutkowym. Należy także zwrócić uwagę na sposób, w jaki mama wydawała polecenia czy angażowała dzieci do wykonywania obowiązków. Łagodny i stanowczy ton w połączeniu z możliwością zabawy podczas wykonywania różnych prac okazał się świetną nauką połączoną z osiągnięciem celu przez mamę.

Pytania: Czego uczyła się Basia od swoich rodziców? Jakie obowiązki przydzielała jej mama? Czy Basia chętnie wykonywała to, o co mama prosiła? Po co należy sprzątać? Wyobraź sobie, że od dzisiaj w Twoim domu nikt nie sprząta, jak w zimie może wyglądać Twój pokój, całe mieszkanie czy dom? Jakie masz obowiązki w domu? A może masz jakieś obowiązki w przedszkolu? Które lubisz najbardziej wykonywać? Wolisz robić coś samemu czy z kimś? (z dorosłym? z rodzeństwem? kolegą, koleżanką?) Może się tak zdarzyć, że bardzo Ci się nie chce wykonać prośby mamy czy taty, to zupełnie normalne, także dorośli tak mają. Co Ci pomaga w tym, żeby się zmotywować?

Akceptacja tego, czego do tej pory nie widziałem, nie znałem

Dzieci w wieku przedszkolnym przejawiają cechy egocentryzmu. Jest to normalny i naturalny etap rozwoju człowieka, który jest obecny w funkcjonowaniu dziecka mniej więcej do rozpoczęcia nauki w szkole. Przedszkolak może mieć trudności z dzieleniem się zabawkami, z dostrzeganiem perspektywy drugiej osoby, z podporządkowywaniem się regułom panującym w danym miejscu czy z zaakceptowaniem decyzji, która nie jest po jego myśli. Takie zachowania mieliśmy okazję zauważyć u Basi, kiedy trudno jej było zgodzić się na różne propozycje rodziców, np. kiedy mama pracowała, potrzebowała ciszy i spokoju, Basia w tym czasie miała chęć na zabawę i rozmowy z mamą. Ważnym wątkiem pokazującym proces zrozumienia, akceptacji, próby postawienia się w sytuacji innej osoby czy zauważenia jej stanów emocjonalnych obserwowaliśmy w bajce „Basia i Titi”. Pojawienie się nowego kolegi w przedszkolu wywołało duże zdziwienie u dziewczynki, Titi nie mówił po polsku, wyglądał inaczej, bawił się sam pod stołem. Widoczna początkowa niemożliwość zrozumienia reakcji chłopca powodowała u Basi zakłopotanie i wycofywanie się z kontaktów. Jednak dzięki obserwacji zachowania przyjaciółki, która z łagodnością i spokojem towarzyszyła przestraszonemu koledze, rysując wspólnie pod stołem, Basia oswoiła się z nową sytuacją. Titi odwiedził Basię w domu, a wspólne zabawy sprawiały obojgu masę radości. Basia dowiedziała się, że chłopiec pochodzi z Haiti, gdzie podczas trzęsienia ziemi stracił biskich, i został adoptowany przez polskich rodziców. Z uwagi na obecne w tym wieku egocentryzm, różnice wychowawcze, różnorodne u każdego dziecka aktywności, różnice w rozwoju poznawczym czy emocjonalnym proces akceptacji przebiega indywidualnie. Dzieci mają naturalną ciekawość i chęć poznawania nowości przy jednocześnie kształtującym się systemie nerwowym, uwielbiającym stałość i brak zmian. Stwarzanie dziecku bezpiecznych warunków do rozwijania akceptacji bez uprzedzeń jest obowiązkiem każdego rodzica czy opiekuna.

Pytania: Jak zachowywała się Basia, co robiła, co myślała, kiedy w przedszkolu pojawił się nowy kolega? Dlaczego nie mogła od razu zaprzyjaźnić się z Titim? W co bawili się u Basi w domu? Co to znaczy, że chłopiec został adoptowany? Czego najbardziej nie lubisz u innych dzieci? Czy to jest łatwe, trudne, a może

zaskakujące, kiedy znajdziesz się w jakiejś nowej sytuacji? Co Ci pomaga zrozumieć, albo zaakceptować nową osobę, nowe miejsce, nową zabawę? Opowiedz o czymś nowym, co przydarzyło Ci się w ubiegłym tygodniu.

Odpowiedzialność

Cykl bajek o Basi stwarza szansę na obserwowanie zachowań bohaterów w codziennych sytuacjach. W każdej z nich, mimo początkowych trudności, udało się Basi i jej rodzinie znaleźć najkorzystniejsze rozwiązanie. Zauważając, jak rodzina rozmawia ze sobą o kłopotliwych sytuacjach, w jaki sposób angażuje dzieci do wyjaśniania różnych sporów, mamy okazję przyjrzeć się modelowaniu przez dorosłych adekwatnych zachowań. Bardzo ważna jest świadomość rodziców o odpowiedzialności za kształtowanie właściwych wzorców funkcjonowania. Dzieciom, Basi i Jankowi, czasem nie podobały się granice stawiane przez opiekunów, jednak dawały im poczucie bezpieczeństwa, bo czuli, że to rodzice wyznaczają normy w ich rodzinie. Dawało to szansę na prawidłowy rozwój emocjonalno-społeczny rodzeństwa, które uczyło się brać odpowiedzialność za swoje działania, przy jednoczesnym poczuciu i pewności, że rodzice czuwają nad nimi oraz są odpowiedzialni za swoje reakcje i słowa. Podczas zabawy w piernikowego potwora Basia świetnie się bawiła oraz nabrudziła w całym domu. Wiązało się to z koniecznością posprzątania, a niefortunny upadek mamy spowodował zwichnięcie ręki. Brat Janek w obawie o to, że „teraz nie będzie świąt, bez mamy nie mogą się udać”, obwinił Basię o wypadek mamy. Dziewczynka w mądry sposób odpowiedziała: „mama nie upadła przeze mnie, tylko przez sprzątanie”. Bardzo ważne jest uczenie dzieci stawiania granic i wyznaczania, *gdzie kończy się moja odpowiedzialność, a zaczyna twoja*.

Pytania: W jakich sytuacjach w rodzinie Basi pojawiały się problemy/konflikty? Jak rodzice rozwiązywali trudne sytuacje? Czego uczyły się dzieci? Kto w bajkach był bardziej odpowiedzialny – mama, tata, Janek a może Basia? A może w różnych sytuacjach każdy z nich był odpowiedzialny za coś innego? Od kogo w swojej rodzinie uczysz się odpowiedzialności? Jak będziesz już dorosły(-ta), za co chcesz być odpowiedzialny(-na)? Czy można żyć bez bycia odpowiedzialnym? Wyobraź sobie, że nic nie musisz, za nic nie odpowiadasz, nic cię nie obchodzi, co wtedy robisz, jak spędzasz czas?